Itä-Suomen poliisilaitoksen asiantuntijalausunto valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteosta VNS 6/2025 vp

Viite: Eduskunnan hallintovaliokunnan lausuntopyyntö 27.1.2026

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Itä-Suomen poliisilaitokselta asiantuntijaa kuultavaksi ja asiantuntijalausuntoa koskien Valtioneuvoston selontekoa sisäisestä turvallisuudesta VNS 6/2025 vp.

2 Itä-Suomen poliisilaitos ja alueen ominaispiirteet

Itä-Suomen poliisilaitoksen toiminta-alue muodostuu Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntien 43 kunnasta, joissa asuu n. 10 % Suomen asukkaista alueella, joka kattaa n. 16 % valtakunnan pinta-alasta. Poliisilaitos vastaa toiminta-alueellaan poliisin tehtävistä kuten yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, rikosten ennalta estämisestä, paljastamisesta ja selvittämisestä, liikenneturvallisuuden valvonnasta, lupahallinnon tehtävistä, avustamis- ja virka-aputehtävistä sekä valmius- ja poikkeustilanteisiin varautumisesta poliisin osalta.

Kolme maakuntaa maakuntakeskuksineen, useat keskikokoiset kaupungit ja lukuiset pienemmät kuntakeskukset laajalle alueella levittäytyneinä muodostavat mm. pitkien välimatkojen johdosta haastavan alueen turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä poliisin palvelujen tasapuoliselle tuottamiselle. Laajat harvaan asutut alueet, suuri vesistöjen määrä ja itäraja asettavat vielä omia erityisvaatimuksiaan sisäisen turvallisuuden varmistamiselle. Laaja tieverkko ja osittain julkisen liikenteen rajallisuudesta johtuva runsas yksityisautoilun ajosuoritteiden määrä näkyvät suurina liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden määrinä. Nousevana poliisia työllistävänä tekijänä voidaan mainita suurpetokantojen kasvu, joista etenkin karhukannan kasvu työllistää poliisia kasvavassa määrin erityisen vaativina poliisitehtävinä.

3 Lausunto

Keskeiset toimintaympäristön laajemmat muutokset ja niistä aiheutuvat turvallisuushaasteet on selonteossa tunnistettu hyvin. Muutokset ovat merkittäviä ja niillä on jo laajasti vaikutusta poliisin toimintaan. Muutokset ovat jo työllistäneet poliisia monella tapaa. Esimerkkinä voidaan mainita ukrainalaisten tilapäisen suojelun hakemukset, joita Itä-Suomen poliisilaitoksessa on kahden viime vuoden aikana otettu vastaan poliisilaitoksista toiseksi eniten, noin 1700 kappaletta vuodessa. Kyseiset tehtävät painottuvat vielä kausityötekijöiden saapumisen myötä poliisitoiminnallisesti kiireisimmälle ajalle keväälle ja kesälle. Toimenpiteistä on vastannut poliisilaitoksen rikostorjunnan henkilöstö muiden tehtäviensä ohessa. Tilapäisen suojelun menettelyn päättyessä on odotettavissa erittäin suuri määrä turvapaikkahakemuksia, joiden vastaanottaminen tulee olemaan paikallispoliisin tehtävä.

Ulkomaalainen järjestäytynyt ja vakava rikollisuus vaikuttaa jo Itä-Suomeen. Se näyttäytyy etenkin alueella liikkuvina ammattimaisina omaisuusrikollisina, tietoverkkoja hyödyntävänä petosrikollisuutena ja huumausainerikollisuudessa. Torjuntatoimia on näihin jo kohdennettu, mutta tulemme tarvitsemaan edelleen lisäpanostuksia rikostorjuntaan näiltä osin.

Uusista sisäisen turvallisuuden haasteista huolimatta poliisin on huolehdittava kaikista sille säädetyistä tehtävistä. Keskeneräisten esitutkintojen lukumäärä on kasvanut useiden vuosien ajan ja tutkinta-ajat ovat pidentyneet. Taustalla on selonteossakin mainittu kehitys rikosten teknistymisestä, monimutkaistumisesta ja kansainvälistymisestä. Kyber ulottuvuutena liittyy laajasti monenlaiseen rikollisuuteen ja vaikeuttaa entisestään rikosten selvittämistä. Samaan aikaan poliisilaitoksessa on myös jouduttu kohdentamaan voimavaroja selonteossa mainittujen uusien haasteiden torjuntaan. Nämä tekijät yhdessä ovat johtaneet esitutkintojen kasvavaan ruuhkautumiseen. Poliisin mahdollisuus huolehtia osasta perinteisiä perustehtäviään on tältä osin heikentynyt.

Edellä kuvatusta johtuen on erittäin tärkeää, että rikosprosessia ja esitutkintaviranomaisten toimintaa koskevaa lainsäädäntöä kehitetään, kuten selonteossa todetaan. Tulisi pystyä varmistamaan, ettei prosesseja monimutkaistamalla tai epäselviä vastuita luomalla vaikeuteta poliisin tehokasta ja vaikuttavaa toimintaa. Mikäli säätelyllä hidastetaan prosesseja, heikennetään niitä tehostamishyötyjä, joita samanaikaisesti toisaalla lisäresursoinnilla tavoitellaan. On syytä vakavasti pohtia, onko yhteiskunnan resurssien järkevää käyttöä se, että muutaman euron myymälänäpistystä käsitellään käräjäoikeuden pääkäsittelyssä, mikäli asianosaiset näin haluavat. Menettely luonnollisesti vaatii poliisilta asian täydellistä esitutkintaa.

On huomioitava, että poliisin mahdollisuus jättää tehtäviä kokonaan hoitamatta on varsin rajallinen mm. esitutkintalain esitutkintapakon johdosta. Poliisin rikostorjuntaa priorisoivat useat tekijät, pohjalla on poliisilaissa asetettu velvoite asettaa jatkuvasti poliisin tehtävät tärkeysjärjestykseen. Tämän lisäksi on erikseen säädetty, että lasten asiat on käsiteltävä kiireellisinä. Kiireellisiä ovat myös esitutkinnat, joissa on käytössä aktiivisia pakkokeinoja. Samoin sellaisiin tapauksiin on reagoitava nopeammin, joissa lainvastainen menettely on edelleen käynnissä. Lisäksi rikoslaissa on säädetty teoille eritasoisia seuraamuksia, mitä ankarampi rangaistus teosta on säädetty, sitä suurempi intressi yhteiskunnalla on teko selvittää ja sitä perusteellisemmin teko on myös tutkittava. Mikäli jokin uusi rikostyyppi määritellään erikseen kiireellisenä tutkittavaksi, tarkoittaa tämä samalla sitä, että muiden tutkintojen eteneminen hidastuu.

Suomessa poliisi toimii kansainvälisesti vertaillen muita huomattavasti pienemmillä voimavaroilla. Vahvuuksiamme ovat mm. monipuolinen ja laadukas koulutus, nopea reagointikyky, toiminnan jatkuva kehittäminen sekä sisäisten prosessien toimivuus. On erikseen todettava, että emme selviytyisi tehtävistä nykyisellä tasollaan, mikäli esitutkinnan järjestelyihin liitettäisiin syyttäjän tutkinnanjohtajuus. Tätä aika-ajoin esitetään ratkaisuksi

esitutkinnan haasteisiin, mutta toimintamalli olisi tehottomuutta lisäävä. Erillisen toiminnassaan itsenäisen vailla tulosvastuuta olevan organisaation ulkopuolisen asiajohtajan sijoittaminen linjaorganisaation sisälle johtaisi vastuiden epäselvyyksiin ja aikaisempaa huonompiin lopputuloksiin. Tutkintatoimien johtamisessa haasteet eivät ole yksittäisten rikosten juridisissa kysymyksissä. Tutkinnan johtaminen koostuu operatiivisten kokonaisuuksien johtamisesta, niihin liittyvästä henkilöstöjohtamisessa, teknisestä ja taktisesta osaamisesta sekä jatkuvasta tehtävien priorisoinnista käytettävissä oleviin voimavaroihin sovittaen.

Itä-Suomen alueella pitkät välimatkat, väestönkehitys ja kaupungistuminen haastavat poliisitoimintaa. Harvaan asuttujen alueiden riittävä palvelukyky on pystyttävä turvaamaan, vaikka ennusteissa asukkaiden määrän arvioidaankin vähenevän. Itä-Suomessa poliisin vasteajat ovat tällä hetkellä kiireellisten hälytystehtävien osalta valtakunnan pisimmät. Hälytystehtävien lukumäärä on nyt alkanut laskea hieman, toisaalta tehtävien kesto on pidentynyt. Poliisin kirjaamien rikosten lukumäärä on edelleen pienessä kasvussa. Palvelukykyä ei tulisi päästää heikentymään kohtuuttomasti, sillä tämä voi edistää osaltaan alueen negatiivista kehitystä ja elinvoimaisuutta. Asukkaiden väheneminen harvaan asutuilla alueilla heikentää turvallisuutta, sillä asukkaat seuraavat aktiivisesti ympäristöä ja ilmoittavat poliisille havainnoistaan. Kuten yleisesti todettua, asuttu Itä-Suomi on myös laajempi turvallisuuskysymys Suomelle.

Nykyisen hallitusohjelman mukaisesti poliisin operatiivisen henkilöstön määrää on lisätty. Itä-Suomen poliisilaitoksen henkilövahvuus oli vuonna 2014 n. 860 henkilötyövuotta. Tästä taso lähti laskuun ollen alimmillaan vuonna 2018 n. 817 henkilötyövuotta, jonka jälkeen henkilöstöä on pystytty lisäämään siten, että vuoden 2025 lopulla ollaan takaisin vuoden 2014 henkilöstömäärän tasolla n. 860, kun lasketaan mukaan kasvanut harjoittelijoiden määrä. Henkilöstön määrän lisääminen on Itä-Suomen poliisilaitoksen osalta tähän mennessä tarkoittanut, että henkilöstömäärä on saatu nostettua tasolle, jolla se oli poliisilaitoksen aloittaessa toimintansa vuonna 2014. Tehtävistä selviytyminen nykyisellä tasolla on ollut mahdollista jatkuvan ja voimakkaan toiminnan kehittämisen ja tehtävien priorisoinnin avulla. Huomioiden selonteossa kuvattu kehitys, tulisi poliisin operatiivisen henkilöstön määrän kasvattamista edelleen jatkaa. Poliisien määrän lisääminen on pitkäjänteistä, sillä koulutusmäärän nosto näkyy käytännössä vasta kolmen vuoden kuluttua valmistuvien poliisien määrän kasvuna.

Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen Suomessa edellyttää poliisin vastuulle kuuluvien tehtävien osalta kahta strategista linjausta. Tärkeintä on jatkaa poliisin operatiivisen henkilöstön määrän lisäämistä yli vaalikausien huomioiden samalla yleinen kustannustason nousu, että henkilöstömäärää on myös mahdollista kasvattaa osoitetulla rahoituskehyksellä. Toiseksi on huolehdittava siitä, että säätelyllä pystytään virtaviivaistamaan viranomaisten työskentelyä, etenkin rikosvastuun toteutumisen kokonaisuuteen liittyvissä prosesseissa. Tässä yhteydessä ei tule siirtää poliisille lisää uusia tehtäviä, mikäli samalla poliisille ei myös osoiteta tehtävien edellyttämiä resursseja. Näistä kahdesta asiakoko-

naisuudesta huolehtimalla luodaan edellytykset sille, että poliisi pystyy aktiivisesti toimintaansa kehittämällä huolehtimaan poliisille kuuluvista perustehtävistä ja samalla vastaamaan selonteossa mainittuihin sisäisen turvallisuuden haasteisiin.

Samppa Holopainen, poliisipäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 05.02.2026 klo 13:02. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi

Poliisihallitus

Itä-Suomen poliisilaitos
Suokatu 44, PL 217, 70101 Kuopio
kirjaamo.ita-suomi@poliisi.fi
Puhelin 0295 450 311, Faksi 017 264 9566, poliisi.fi